

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quæstio 2. An Theologi Scholastici doceant inimicorum dilectionem non
esse præceptam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

Etiam in bello iusto odium est permissum.

§. 2. Cum decernitur bellum in gentem aliquam, imo mandatur bellum internecinum, quale mandatum est Moysi in Madianitas, Chanaanos, aliisque regibus contra eos, qui naturæ iura omnia violant; non tamen odium permissum est. Ratio firma, & ex natura rei ducta est. Inimici enim emendationem, ac felicitatem optare omnes tenentur, non interitum; quia eiusdem sunt consortes natura, & creaturæ Dei. Itaque quem ob facinorosa iudex per omnia, quæ in natura sunt tristitia, excatnificat, non tamen odisse debet, nec iræ suæ & sævitie, sed bono publico, iustitiæque fontium vitam impendere. Amare & eum debet miles, quem occidit, sed dolere, non posse nisi tam acerbo phar-maco desperatum malum tolli. Si enim in bellis, & iudiciis non ratio, & iustitia tantum regnent, sed odio quoque locus detur, nullus erit faciendi finis. Ex-cruciare igitur & occidere hominem sæpe licet, imo aliquando necesse est, odisse, quem tormentis exagitas, gravissimum delictum est: nam & officina hip-pocratica per amicam medici manum interdum sævit, & pie sciendo amorem approbat, alioqui in lege etiam veteri imperata est inimicorum dilectio. Deut. 25. 19.

Odisse vi-tia, amare personam oportet.

§. 3. Odium inimici Iudæis permissum putat Augustinus lib. 1. Sermon. in monte c. 21. Quæ permissio non ita intelligenda est, ut sine peccato odisse licitum putemus; nam reuera non est adiaphorum, sed ex se, & natura malum odisse proximum. Vel igitur odium hoc explicandum est, ut sit vitiorum, non personæ, ut docet Augustinus lib. 19. contra Faustum c. 24. Vel sane ut externa signa fuerint, quasi odientium, internus vero affectus diligentis. Nam quod Augustinus serm. 59. de odio diaboli interpretatur, morale est. Odisse ergo inimicum potes, quia iniquus est, amare quia homo est, oportet. Si ex officio damna inferas, animus sit amicus, ut etiam verbera sint diligentis.

§. 4. Dilectio itaque inimicorum à Deo præcepta est. Nam Christus iubet diligere, ut sumus filii patris nostri qui in cœlis est, non est igitur filius Dei, nisi qui diligit etiam inimicam. Sententia est Aug. Sermon. in monte, in 1. Ioan. tract. 8. in Psalm. 7. & lib. 1. de doctr. Christi c. 22. Quin hoc præceptum esse naturale constat. In Evangelio enim de moribus naturalia non caerimonialia præcepta traduntur, ita 1. 2. q. 108. ar. 2. Est sane præceptum maxime naturale, quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris, & quod vobis vultis facere homines, & vos facite illis. At vero odio esse alteri nemo desiderat, nec licitum est alienum odium appetere.

QVÆSTIO II.

An Theologi Scholastici doceant inimicorum dilectionem non esse præceptam?

Immanis, in doctores.

§. 1. Caluin. lib. 2. c. 8. §. 36. [Quapropter pestilentissima vel ignorantia vel malicia fuit, quod Scholastici ex præceptis de non appetenda vindicta, de diligendis inimicis, quæ & omnibus olim Iudæis tradita fuerunt, & tum omnibus in commune Christianis tradebantur, consilia fecerunt, quibus parere, vel non parere liberum esset. Eorum autem necessariam obedientiam ad monachos relegarunt: qui vel hoc vno simplicibus Christi anis essent iustiores, quod ultro se seruandis consiliis obstringerent. Et rationem assignant cur ea non recipiant pro legibus: Quod onerosa nimium & graua videantur, Christianis præsertim qui sub lege gratia. Itane Legem Dei æternam de diligendo proximo refingere audent? An tale in aliqua Leg. pagina discrimen extat: ac non magis passim illis occurrunt mandata quæ inimicorum dilectionem à nobis seuerissime exigant? Quale enim

est istud, quod esurientem iubemus inimicum pascere? eius boues & asinos errantes in viam dirigere, aut oneribus succumbentes subleuare? Belluine in eius gratiam beneficiemus, nulla in ipsum beneuolentia. Quid? An non æternum est verbum Domini, *Mihi vindictam, & ego rependam?* Quod alibi quoque explicatius habetur, *Non quaras ultionem, nec memor eris iniurie civium tuorum.* Aut hæc obliterentur ex lege, aut Dominum legislatorem fuisse agnoscant, non consiliarium fuisse mentiantur.

§. 57. Et quid quæso, hæc sibi volunt, quæ ausi sunt insulso glossemate illudere? *Diligite inimicos vestros: benefacite iis qui oderunt vos: orate pro persequentibus vos: benedicite iis qui vos execrantur: ut sitis filii Patris vestri qui est in cœlis.* Quis non hic cum Chrylostomo ratiocinetur, ex tam necessaria causa probe constare, non esse exhortationes, sed præceptiones? Quid nobis amplius restat, ubi expungimur à numero filiorum Dei? At secundum eos filii Patris cœlestis erunt soli monachi, soli Deum Patrem audebunt invocare.]

Et com. in hunc locum: difficultatem huius præcepti ait fuisse, causam monachis, ut negarent præceptum esse. [Hæc quidem Monachis & similibus fabulis causa fuit, ut fingerent hæc fuisse Christi consilia, non præcepta, quod hominum viribus metuebantur, quid Deo & legi ipsius debeant. Intem vero non puduit Monachos perfectionem sibi arrogare, quod seruandis consiliis ultro se obstringerent. Quam fideliter præstent quod titulo tenus usurpant, nunc dicere omitto. Quam vero de consiliis præceptorum sit insulsumque commentum, primo inde patet, quia non sine Christi iniuria dicitur fuisse ipsi in discipulis, non pro imperio mandasse quod rectum erat. Deinde plus quam insulsum est libera facere charitatis officia quæ ex lege pendunt. Tertio, dicendi verbum quod denunciare vel præcipere hoc loco significat, perperam pro consilium exponitur. Postremo diserte sancti quod necessario præstandum est, nullo negotio ex Christi verbis probatur, dum addit continuo post.]

Quam iuste Scholasticos ille accuset videamus.

§. 4. D. Th. 2. 2. q. 25. 8. Inimicos diligendos ait, Theologus quia Dominus dicit: *diligite inimicos vestros.* Non tamen diligendos, ut sunt inimici, hoc est, non est eorum inimicitia diligenda, hoc enim malum est. Diligendos quoad naturam in vniuersali, nec enim eum qui Deum & proximum diligit, posse excludere inimicum.

[Tertio, inquit, potest considerari, dilectio inimicorum in speciali moueatur motu dilectionis ad inimicum. Et istud non est de necessitate charitatis absolute: quia nec etiam moueri motu dilectionis in speciali ad quoslibet homines singulariter est de necessitate charitatis, quia hoc esset impossibile. Est tamen de necessitate charitatis secundum præparationem animi, ut scilicet homo habeat animum paratum ad hoc, quod in singulari inimicum diligeret, si necessitas occurreret: sed quod absque articulo necessitatis homo etiam hoc actu impleat, ut diligit inimicum propter Deum, hoc pertinet ad perfectionem charitatis.]

Ita & 3. dist. 30. a. 1. & opus. 4. c. 8. addo Caietanum, aliosque Scholasticos omnes, ne vno quidem Deo excepto. Quo um concordans sententia est, Inimici inimicitiam, utpote rem malam non diligendam, inimicorum ita amandum, ut nunquam od. o habeatur, siue quoad naturalia dona, siue supernaturalia, siue personam. Immo ne demones quidem ut naturæ quædam sunt, & res Dei, in quibus eius potentia & iustitia refulget odio habendos. Non esse tamen opus ut speciali caritatis motu in illos feramur: nam id ne quidem

quidem in aliis diligendis requiritur. Omnes enim homines amo gen- rali dilectione, plerisque ignoro, itaque actu spec- e alios non diligo. Cum tamen id necessitas inimici requirit, singulariter eum diligendum, adiuti namque. Cum vero ea necessitas non adeat, vauimquemque ita animo comparatum esse oportere. Sive n- cessitatem & miseris inimici vellet succurrere. Si ne- camimo neminem posse saluari. Hoc cum omni- s doccant, nemo profus dissentiat, manifesta est calumnia a Caluni, qua orthodoxam religionem & doctores traducit. Mihi quidam per facile forte Scholasticorum innimera multitudine id probare, verum in re manifesta, quid opus est testibus? Proponam duntaxat, quæ doctissimus noster Gregorius de Valentia habet in 2.2. d. sp. ut. 3. de obiectis caritatis. q. 3. puncto 2. Secundo queritur de circumstantia inimicitie, an scilicet ob odium & inimicitiam, quam proximus erga nos gerat, excusentur, quo minus teneamur illum ex charitate diligere. Et respondendum est etiam negative cum D. Thoma hic art. 8. & 9. & D. Augustino libro 1. de doctrina Christiana cap. 22. & tract. 8. in primam Epistolam Ioannis. & aliis Patribus ac Theologis communiter. Nam debemus ergo inimicos etiam sic esse affecti, vt neque vnquam illos odio vero prosequamur, & cum necesse fuerit, actu quoque eos diligamus, eisque ex charitate beneficiamus: sed hoc ipsum est teneri ad eos ex charitate diligendos: Ergo tenemur illos excharitate diligere. Minor patet ex dicto puncto precedenti in fundamento secundo.

Maior quoad priorem parem probatur ex scriptura. Matth.
 5. Auditis, quia dictum est antiquis, diliges amicum tuum,
 & odio habes inimicum tuum. Ego autem dico vobis, dili-
 gite inimicos vestros, & benefacite his, qui oderunt vos, ut sitis
 filii Patris vestri, &c. Ex quibus postremis verbis apparet, in
 Nom. sal.
 non esse po-
 tuit, nisi di-
 legat inimi-
 cum.
 a Christi sententia esse vim precepti. Nam ex precepto ne-
 cessarium est, quod sit necessarium, ut per gratiam simus Dei
 filii. Sicut etiam idem preceptum patet ex eo, quod ibidem
 ait: Sic ut abundaverit iustitia vestra plus quam Phariseorum
 & Scribarum, non intrabitis in regnum celorum. Inter cate-
 ras namque peruersas traditiones Phariseorum erat illa, quam
 Christus ibi corrigit, inquit: Auditis, quia dictum est an-
 tiquis, diliges amicum tuum, & odio habes inimicum tuum,
 &c. Item patet hoc ipsum ad Rom. 12. Nulli malum pro
 malo reddere. Et 1. Pet. 3. Non reddentes malum pro ma-
 lo, nec maledictum pro maledicto, sed & contrario benedicen-
 tes, quia in hoc vocati estis.

Quod alteram vero partem, scilicet quod teneamur diligere inimicos, & eis benefacere tempore necessitatis, probatur quoque eadem maior ex scriptura. Prouer. 25. Si eliserit inimicus tuus, eiba illum, & si fuerit, porum danti. Quod praeceptum reperit etiam D. Paulus ad Rom. 12. Item ex prima epistola Petri, cap. 3. vbi iubemur etiam benedicere & contrariis inimicis, sicut paulo ante citauimus.

Præterea probatur eadem maior, quoad utramque partem, ratione: Nam omnis proximus, ut saepe dictum est, est ex charitate diligendus: sed inimicus est etiam proximus, cum habeat capacitatem ad beatitudinem, atque adeo etiam ordinem quendam ad divinam bonitatem, qua est obiectum formale charitatis: Ergo inimicus etiam est ex charitate diligendus.

scilicet decimus, inimicos esse etiam actū diligendos tempore necessitatis, atque adeo in preparatione quadam animi, vt D. Thom. inquit art. 9. obseruandum est, dupliciter incidere posse tempus illud necessitatis; Vno modo per se, quantum est ex natura ipsius charitatis, scilicet cum ipse inimicus indiget Beneficio nostre & beneficij; Altero modo per accidens, ratione videlicet scandalij, aut ipsius inimici, aut aliorum, si quo casu ob eo se sint concurrentes circumstantias tale scandalum secutorum videatur, nisi inimicum aliquibus veniens officiis aut charitatis argumentis prospectauerit. Et utroque necessitas tempore sine dubio ex charitate inimici diligendus est etiam actū.

Hæc pauca ex grauiſſimo Theologo, cui cæteri ſimilia ſcribunt. Ut appareat nulla conſcientia, aut re-
Adami Conzen in Euang. Tom. I.

ligione scripturas à sectariis tractari, sed in omnem calumniandi occasionem intentos, hoc vnum agere, vt populum teneant, & doctores veritatis reddant exosos. Interim ad libros prouoco, & probationem tam iniquæ accusationis coram Deo hominibusque expono.

VERSUS 45.

*Vt sitis filii patris vestri qui in caelis
est, qui solem suum oriri facit su-
per bonos & malos, & pluit super
iustos & iniustos.*

QVÆSTIO I.

An non sit filius Dei, qui non amat ini-
micum?

§. I. **A**rgumentatio Christi est; non esse filios ge-
nuinos, & veros Dei, nisi quos dilectio inimi-
corum patri familes facit. *ὁπὼς γέννηται, ut filius, seu fiat.*
Ille enim & amicis, & inimicis bene facit. Egre gie
hunc in locum Caluinus commentatur. [Quum di-
serte pronunciet, non aliter quenquam fore Dei fi-
lium, nisi qui ocores suos diligit, quis iam dicere au-
deat nulla huius doctrina seruanda necesse sit non
obstringi? Perinde enim est, ac si dixisset, Qui quis
censeri volet Christianum, inimicos diligit. Horribile
sane po- tentum, quod mundus tam densis tenebris
per tria vel quatuor secula obrutus fuerit, ut non vide-
re disertè iuberi, quid quisque negligit, ex numero
filiorum Dei expungitur.]

Mihi horrendum sane portentum videtur Calu-
num ita tenebris obrutum; vt non videret ad salutem
esse necessarium dilectionem; nec magis se vitæ æter-
næ certum esse, quam sit dilectionis. Nisi enim im-
mutabili fide sibi persuaideat; Inimicos se diligere;
eosque vsque ad extremum spiritum esse amatum;
non potest certus esse de salute; quæ sine hac condi-
tione nulli contingit. Si enim hanc legem negligit,
de numero filiorum Dei, vt ipse ait, expungitur. Chri-
stum ait, ab effectu probare non alios esse Dei filios, nisi qui
ipsum mansuetudine & clementia referunt. Si ratio Christi
efficax est, vt esse sane efficacissima, vox æternæ verita-
tis; nos quoque eodem modo iudicare oportet. Hic
quæro primum, cum neget Caluinus ex operibus nos
reddi certos de electione, cur Christus hic osten-
dat, non posse nos sine operibus de nostra salute con-
stare? Deinde de certis sit, futurum, vt mansue-
tudine & clementia semper Christum referat? De-
nique cum fateantur Caluiniani se quotidie Dei præ-
cepta transgredi, experientia etiam doceat, eos odiis
indulgere, cædes facere, rebellare. An etiam tales cer-
ti sint inimicos se diligere? Cum etiam amicos fal-
lat, deprædentur, prodant, occidant.

VERSUS 46.

*Si enim diligitis eos qui vos diligunt,
quam mercedem habebitis? nonne
Et publicani hoc faciunt?*

QVÆSTIO I.

Qua sit dilectio publicanorum?

§. r. **S**ola amicorum dilectione negat eos habituros mercedem; rationem dat, Quia publicani, & peccatores etiam amicos diligunt, nec mercedem habent. Loquitur igitur Dominus de naturali amico-
Dilectio pu-
blicanorum
mercedis
expers est.